

Budgetunderlag, socialnämnden 2022-2024

Innehåll

1. Styrmodell och mål.....	3
1.1. Styrmodell	3
1.2. Vision	3
1.3. Mål och nyckeltal.....	3
2. Ekonomi.....	3
2.1 Preliminärt tilldelad budgetram	3
2.2 Befolkningsprognos, prestationer och ekonomiska effekter av volymförändringar	4
2.3 Åtgärder för anpassning till preliminär budgetram	5
3. Omvärldsbevakning.....	6
3.1 Nya och förändrade lagar	6
3.2 Andra händelser som påverkar socialnämndens område	6
4. Behov utöver tilldelad ram	9
5. Investeringsbehov	11

1. Styrmodell och mål

1.1. Styrmodell

Kommunfullmäktige har beslutat om en styrmodell som beskriver ansvarsfördelning och roller avseende fastställande och uppföljning av mål, gemensamma begrepp, principer för mål, tidplan etc. Styrmodellen bidrar till att skapa helhetsperspektiv, samordning mellan nämnder samt ökad transparens i kommunens budget- och uppföljningsprocess.

Kommunfullmäktige utövar styrning genom att besluta om kommunens vision, övergripande mål, övergripande strategier, mål för god ekonomisk hushållning, driftbudgetramar samt investeringsbudget för styrelse och nämnder. Utöver detta utövar fullmäktige styrning genom olika styrdokument som riktlinjer och policy.

1.2. Vision

Bollebygd – där vi bor bra och lever länge

1.3. Mål och nyckeltal

Enligt styrmodellen gäller beslut om övergripande mål och strategier för att nå målen under mandatperioden. De övergripande målen är:

Arbete och företagande

- Kommunen ska vara en attraktiv och bra arbetsgivare
- Delaktighet; Kommunen ska eftersträva högt arbetsdeltagande och möjliggöra sysselsättning efter förmåga.

Trygghet, uppväxt och åldrande

- Invånarna i kommunen ska uppskatta att bo, i hela kommunen; invånarna ska känna sig trygga. De ska ha frihet att välja boende i livets alla skeenden.
- Invånarna ska känna förtroende för kommunens samhällsservice.

Miljösmart kommun

- Kommunen ska upprätta miljö- och hållbarhetsmål enligt kommunens miljö- och hållbarhetspolicy

2. Ekonomi

2.1 Preliminärt tilldelad budgetram

Tabell 1. Preliminärt tilldelad budgetram för socialnämnden

Budgetram 2021	182 810
Index	0
Löneökning	0
Prestationer	3162
Konsekvenser av fattat beslut	- 2678
Preliminär ram 2022	183 294

Tabellen visar på en effektivisering på drygt 2600tkr vilket medför behov av åtgärder för att komma inom ram.

2.2 Befolkningsprognos, prestationer och ekonomiska effekter av volymförändringar

Tabell 2 Befolkningsprognos 2020-2024

Åldrar	2020	2021	2022	2023	2024
1-5	573	571	573	589	607
6	131	125	132	121	131
7-15	1 200	1 222	1 234	1 252	1 261
16-18	349	363	369	383	398
6-12	955	957	957	951	958
65-79	1 565	1 578	1 567	1 540	1 530
80+	473	483	520	556	597
Totalt	9 530	9 672	9 860	10 024	10 280

Tabellen visar att andelen äldre i åldrarna 65-79 minskar något, men att gruppen över 80 ökar kraftigt, hela 26 %, åren 2020-2024.

Fördelningsmodellen innefattar inte personer under 65 år, som i ökande takt har beviljade insatser enligt SoL och får insatser utförda av äldreomsorgen.

Redan idag visar trenden att hemsjukvårdsinsatserna ökar och allt mer komplexa vårdbehov föreligger vilket också ställer krav på hög kompetens inom hemsjukvården. Ökningen beror till största del på att människor, i större utsträckning, vårdas hemma även med svåra diagnoser där vård på sjukhus förut var nödvändigt. Det blir också vanligare att personer har två eller flera diagnoser samtidigt så kallad samsjuklighet. Av den här anledningen måste hemsjukvården ytterligare utvecklas och utökas på sikt.

Nära vård innebär att vården ska komma närmare patienten och brukaren. Utvecklingen av en nära vård pågår på lokal, regional och nationell nivå. Primärvården utgör kärnan i den nära vården och socialförvaltningen kommer i och med detta arbetssätt att samverka närmare och med flera vårdgivare runt patienten såsom t.ex. vårdcentral. Arbetssättet påverkar arbetet för hemsjukvården, men även för hemtjänsten vars personal kommer möta människor i svårare tillstånd, fler olika diagnoser och som är i behov av mer omsorg. Det kommer krävas kompetensutveckling. Analysen som verksamheten gör är också att den beviljade biståndstiden per brukare troligen kommer att öka, vilket gör att det är svårt att göra en prognos för behovet av personal inom hemtjänsten endast med utgång på antalet äldre i spannet 65-79 år.

Tabell 3. Prestationer 2021-2024

Prestationer per omr.	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024
Hemtjänstären	230	228	224	223
Särskilt boende	88	95	101	109
Boende LSS	21	20	21	22
Daglig verksamhet	30	40	42	44

Tabell 4. Budgetjusteringar 2022-2024

Område	Belopp/person	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024
Hemtjänstären	200 000	-400 000	-800 000	-200 000
Särskilt boende	392 500	2 747 500	2 355 000	3 140 000

Boende LSS	800 200	-800 200	800 200	800 200
Daglig verksamhet	161 500	1 615 000	232 000	323 000
Summa		3 162 300	2 678 200	4 063 200

Tabellen (3) visar prestationer fördelat efter befolkningsprognosen. Anpassningen till den preliminära ramen med en effektivisering på drygt 2600tkr kommer att fördelas över hela socialnämndens område.

2.3 Åtgärder för anpassning till preliminär budgetram

Äldreomsorgen

Sedan hösten 2018 har äldreomsorgens verksamheter genomfört förändringar som har lett till en effektiv och mer hållbar verksamhet. Det visar sig också på de ekonomiska resultaten. En satsning på medarbetarna främst genom det nära ledarskapet infördes vilket har varit och är den avgörande faktorn i att utveckla och behålla kvalitet och ändå hålla de ekonomiska ramarna.

Effekten kommer främst ur att processer och rutiner har fastställts och sedan med framgång kunnat följas tack vare snabb återkoppling från närvarande ledare. Svårigheter under vardagen löses snabbare med resultatet att färre hinder uppstår i flödet för personalen i deras vardag, det sparar mycket tid.

Från start visade nyckeltalen på hög sjukskrivning, hög personalomsättning och svårigheter att rekrytera. Idag är sjuktalen betydligt lägre och på väg ner, trots den pågående pandemin, personalomsättningen har minskat och rekryteringen går också förhållandevis lätt.

Konsekvenserna av att inte kunna fortsätta med det ovan beskrivna kvalitetsarbetet är att verksamheterna inte kan bibehålla den hållbara kvalitet och effektivitet som uppnåtts.

Funktionsnedsättning

Verksamheten är inne i en utvecklingsresa likt den som äldreomsorgen genomgår. Effektivisering i form av fastställande av kvalitetssäkra processer och rutiner har påbörjats och visar redan effekt. För att möta den preliminärt tilldelade ramen behövs fortsatt effektivisering i verksamhetsområdet.

Daglig verksamhet har möjlighet att minska kostnader för korttidstillsyn, som idag köps av externa utförare. Det kan ske under förutsättning att lokalerna på Hembygdsvägen får fortsatt utveckling och anpassning efter behov. Verksamheten kräver dock utökning för att kunna hantera ett ökat antal deltagare, men till en mindre kostnad än idag.

Samordning av resurser mellan de olika verksamheterna kommer också att kunna bidra till en ekonomiskt mer effektiv verksamhet.

Individ- och familjeomsorgen

I budget 2021 har socialnämnden utrymme för ca 750 vårddygn inom området missbruk vuxna, inom ramen för det pågående utvecklingsarbetet är det möjligt att sänka antal budgeterade vårddygn med 200 dygn. Det kommer då finnas utrymme för ca 550 vårddygn.

Socialförvaltningen strävar efter att antal vårddygn ska vara mer i paritet med liknande kommuner som under år 2019 beviljade i genomsnitt ca 600 vårddygn.

I budget 2021 har socialnämnden utrymme för ca 365 vårddygn inom området institutionsvård barn och unga, inom ramen för det pågående utvecklingsarbetet är det möjligt att sänka antal budgeterade vårddygn med 65 dygn. Det kommer då finnas utrymme för ca 300 vårddygn. Inom området saknas jämförelsetal men utifrån nuläget och situationen i kommunen samt det arbetssätt som utvecklats inom individ- och familjeomsorgen så bedöms det rimligt.

Det pågår just nu en internöversyn av integrationsenhetens struktur och hur arbetet ska organiseras framöver, översynen förväntas leda till en effektivisering på 200 tkr. Arbetet är beroende av utvecklingen i omvärlden och kommer kopplas till Migrationsverkets prognoser för invandringen till Sverige.

Risken av ovan föreslagna åtgärder är om det inte skulle vara möjligt att utöka öppenvården för att möta behovet. Individ- och familjeomsorgen är beroende av en fortsatt utveckling och effektivisering av öppenvården för att kunna erbjuda kommuninvånarna rätt vård i rätt tid med beaktande av socialtjänstlagens grundprincip om att vården ska ges där man bor i så stor utsträckning som möjligt. Om behovet av öppenvård inte kan mötas så blir konsekvensen att platser måste köpas av externa utförare och det medför en risk att gå utöver budgetramen.

Enligt Statistiska Centralbyråns bedömning skakades den svenska arbetsmarknaden under 2020 av ännu en kris i form av covid-19 pandemin. Socialförvaltningen påbörjade under 2020 ett förändringsarbete rörande det ekonomiska biståndet med fokus på personer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. Arbetet bedrivs i nära samarbete med socialförvaltningens arbetsmarknadsenhet och förvaltningen arbetar aktivt med stöd till egen försörjning. Att utveckla ett återbruk inom kommunen skulle vara en bra insats arbetet mot egen försörjning.

3. Omvärldsbevakning

3.1 Nya och förändrade lagar

En ny socialtjänstlag finns på förslag och kommer träda i kraft om den godkänns, den 1 januari 2023. Den nya lagen kommer innebära flera nya insatser och att fler insatser ges i öppen form. Det är ännu inte känt exakt hur den kommer påverka socialnämndens område. Det kommer troligtvis att påverka kostnaderna i framtiden.

Regeringen har också begärt en utredning kring en ny äldreomsorgslag som ska redovisas i juni 2022. Därefter kommer sannolikt en remissrunda om ett nytt lagförslag att genomföras. Det är osäkert om detta kommer utmynna i ny lagstiftning men om sker så är det en rimlig bedömning att den träder i kraft under 2024.

Det är för tidigt att bedöma vad en ny äldreomsorgslag kan komma att innebära för socialförvaltningen. Utredarens uppdrag är emellertid att föreslå en äldreomsorgslag som kompletterar socialtjänstlagen med särskilda bestämmelser om vård och omsorg om äldre och som bland annat innehåller bestämmelser om en nationell omsorgsplan och överväga att vid behov lämna förslag som stärker tillgången till medicinsk kompetens inom äldreomsorgen.

3.2 Andra händelser som påverkar socialnämndens område

Effekter av covid-19

Prognoser visar att arbetslösheten i Sverige beräknas uppgå till ca 8 % under både 2021 och 2022. Ökningen av arbetslöshet bedöms till största del vara en effekt av covid-19 pandemin. Den ökade arbetslösheten innebär en ökad belastning för samhällets stödsystem, både genom ett ökat inflöde av ärenden men även ökade svårigheter för människor att på egen hand komma till egen

försörjning. En särskild utsatt grupp är unga i ålder 18-30 år samt de som är språksvaga i svenska språket.

Under 2020-2021 har antalet våldsärenden som rör barn och unga ökat kraftigt, både avseende våld mellan omsorgspersoner och våld mot barn. Ökningen har skett över hela landet och visar just nu inga tecken på att avstanna. Under hösten 2020 analyserade Socialstyrelsen läget i riket och drog slutsatsen att den ökade mängden anmälningar inte säkert kunde kopplas till covid-19 pandemin och några andra slutsatser om orsaken till ökningen har ännu inte presenterats. Ökningen av antalet våldsärenden innebär en hög belastning för samtliga delar av individ- och familjeomsorgens verksamheter.

Generationsskifte inom äldreomsorgen

Den stora 40-talistgenerationen är nu i 80-årsåldern. Generationen kan ha andra förväntningar av samhällets stödsystem och då ställs andra krav på äldreomsorgens verksamheter. Det gör att satsningen på förebyggande verksamhet blir allt viktigare i framtiden. Det bli än mer viktigt att verksamheten förhåller sig vad som är skälig levnadsnivå, som det uttrycks i lagen, men ändå innefattar äldreomsorgens värdegrund som är beskriven i socialtjänstlagen. Vi går mot en ny äldreomsorg som måste förberedas både miljömässigt, personalmässigt och innehållsmässigt.

Demensdiagnoser ökar

Demensdiagnoserna ökar hos äldre, men det syns också en ökning även bland yngre. De är vanligt att ha flera olika diagnoser och den som insjuknar i någon typ av demens behöver stöd på ett eller annat sätt. Här är det mycket vanligt med det som kallas anhörigvård, ibland i kombination med hemtjänst. Hemtjänsten är den verksamhet inom socialtjänstens område som blir inkopplat först, och här behöver även den vårdande anhörige mötas med ett professionellt stöd för att orka. Särskilt boende är det alternativ som blir aktuellt när omsorgen hemma inte längre är tillräcklig.

För att verksamheterna, både inom hemtjänsten och på särskilt boende, ska kunna fortsätta ge vård och omsorg med hög kvalitet krävs en omfattande utökning av användandet av välfärdstekniska produkter. Personalen behöver också få möjlighet till kompetensutvecklingen som krävs för att möta nuvarande och kommande behov. Ökningen av demenssjukdom kräver ett nytt sätt att planera och organisera vården och omsorgen.

Psykisk ohälsa, risk- och missbruk av alkohol

Pandemin har påverkat den psykiska hälsan hos alla grupper inom socialnämndens ansvarsområde. Redan före pandemin var psykisk ohälsa ökande generellt i samhället och pandemin har försvårat situationen ytterligare för många. Det kommer påverka socialnämndens alla områden.

Ensamheten ökar i alla grupper och i synnerhet bland de äldre. Redan före pandemin så kunde Socialstyrelsen i sin lägesrapport¹ visa på att äldres intag av alkohol har ökat i takt med att den nya generationen äldre har ett annat förhållningssätt till alkohol än tidigare generationer. Enligt Socialstyrelsen har antalet äldre som vårdas på grund av missbruk ökat kontinuerligt under de senaste 10 åren.

¹ Vård- och omsorg om äldre, lägesrapport 2020

Nära vård

Komplexiteten ökar för både hemsjukvården och hemtjänsten och det krävs hög och bred kompetens i verksamheterna.

Ökande antal brukare under 65 år ökar inom hemtjänsten

Trenden visar att antalet personer som är under 65 år och som beviljas hemtjänst är på uppåtgående sedan ett par år tillbaka. Personer under 65 år finns inte medräknade varken i den statistik som finns tillgänglig i KOLADA och är ej heller medräknade när det kommer till volymtillskott i den preliminärt tilldelade budgetramen. Socialförvaltningen kommer att arbeta med att analysera vad orsaken till ökningen är.

Ökning av neuropsykiatriska diagnoser

Det handlar till exempel om diagnoser inom autismspektrat, ADHD, ADD och liknande. Dessa diagnoser ökar generellt i samhället och fler individer som kommer behöva stöd i framtiden. Behovet av stöd är varierat och kan vara allt från mindre avlösningssatser till fullständiga boendelösningar.

Fler diagnoser representerade inom funktionsnedsättning

Vi ser också en utveckling mot fler och andra diagnoser, än tidigare, bland brukare inom funktionsnedsättnings område. Det utmanar verksamheterna både när det gäller boendeplatser och ur ett kompetensperspektiv.

Unga med problematisk skolfrånvaro

Socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen har identifierat behov av att utveckla ett samarbete för att kunna arbeta med barn och unga med problematisk frånvaro. Denna grupps behov kan inte mötas av biståndsbedömda insatser enligt socialtjänstlagen eller genom arbete utifrån skollagen och de faller därför utanför verksamheterna i nuläget. Arbetet behöver ha förebyggande och informerande karaktär men förvaltningarna behöver ytterligare tid att utreda hur verksamheten lämpligast utformas. Förvaltningarna kommer återkomma till budgetberedningen i september med kompletterande underlag och uppgift om beräknad kostnad.

Ökat behov av stöd till närstående

Att vårda en anhörig i hemmet blir allt vanligare och anhörigvårdarna befinner sig ofta i en svår situation. De behöver stöd för att orka fortsätta och kompetensutveckling för att kunna ge bra omsorg

Individ- och familjeomsorgen kommer att utveckla stödet som kan ges till närstående i kommunen.

Personalförsörjningssvårigheter

Socialförvaltningen kommer i framtiden att behöva slåss om rekryterna. Arbetsmarknaden förändras och de kommande generationerna kräver mer. Bland annat intressanta och utmanande arbetsuppgifter, där kompetensen kommer till sin rätt och det behövs möjligheter att avancera. Den digitala utvecklingen på arbetsplatsen är här också en viktig förutsättning för att kunna få personal med rätt kompetens och inställning.

Individ- och familjeomsorgen behöver ha förutsättningar att delta i projektet yrkesresan i den takt detta utvecklas till att omfatta fler yrkesområden än myndighetsutövning barn och unga. Samtliga anställda inom verksamheten behöver fortsatt ha tillgång till yrkeshandledning för att säkerställa att kommunen uppfyller sitt arbetsgivaransvar avseende den psykiskosociala arbetsmiljön samt att medarbetarna ges möjligheter att utvecklas i sin profession. Medarbetarna har alltid behov av kompetensutveckling utifrån förändringar i samhället och det är vidare möjligt att den nya socialtjänstlagen kan komma att ställa krav på ytterligare kompetensutveckling som inte är känd i nuläget.

Digital utveckling

I Sjuhärad satsas just nu mycket på utveckling av välfärdstekniken inom individ- och familjeomsorgens verksamheter och flertalet kommuner genomför stora projekt för att modernisera verksamheterna

Arbete pågår med att lägga grunden för den ökade digitaliseringen i omsorgen. Socialnämnden ligger efter, jämfört med andra kommuner, i den här utvecklingen och risken är att det blir negativa effekter. Det saknas finansiering för både inköp- och för de personella resurser som krävs för implementering, av ny teknik. Det grundläggande arbetet består nu i att införa ett digitalt dokumentationssystem medan den mobilitet som eftersträvas i hemtjänsten bara är i planeringsstadiet ännu.

4. Behov utöver tilldelad ram

Områden för investeringar	Förväntad Kostnad (tkr)
Informationssäkerhet	200
Återbruk	500
Övergripande organisation	600
Heltid som norm	3 000
Digitalisering, uppgradering befintliga system, datorer, surfplattor	700
Nya lokaler IFO	
Ökad hyra på Bollegården	
Hembygdsvägen	
Total	>5 000

Informationssäkerhet

Arbetet kring lagen om behandling av personuppgifter kräver ett fortsatt övergripande arbete för kommunen. Socialnämndens behöver skapa en tjänst om 20 % utöver tilldelad ram.

Återbruket

Förvaltningen behöver utveckla formerna för sysselsättning inom daglig verksamhet men även insatser för personer med långvarigt bidragsberoende som ett första så kallat instegsarbete.

Återbruk är även en möjlighet för kommunen att arbeta utifrån övergripande direktiv från EU gällande avfallstrappa, för att bättre nyttja avfall som en resurs. Verksamheteten ”återbruk” förutsätter ett nära samarbete med Samhällsbyggnadsförvaltningen.

Övergripande organisation

Socialförvaltningens övergripande organisation behöver formas utifrån ändamålsenliga principer.

Digitalisering

Investering i välfärdsteknik avseende uppdaterade verksamhetssystem och webbaserade tjänster är nödvändigt för att modernisera hela socialtjänstens verksamhetsområde och uppnå målet att kommunen ska vara en attraktiv och bra arbetsgivare.

Individ- och familjeomsorgen behöver även investera i en utveckling av den webbaserade tillgängligheten för att stärka medborgarnas möjligheter att komma i kontakt med verksamheten.

Heltid som norm

Ett projekt kommer sättas igång, med central projektledare, som kommer se över hur detta ska kunna genomföras med lägsta kostnad. Trots det bedömer socialförvaltningen att det kommer innebära en ökad kostnad.

Nya lokaler för Individ- och familjeomsorgen

Individ- och familjeomsorgen har under våren 2021 aviserat att myndighetsenheternas lokaler är undermåliga i förhållande till verksamhetens behov bland annat avseende besöksytor, säkerhet, skydd och arbetsutrymme. Nya lokaler för verksamheten kommer att leda till en högre kostnad för verksamheten.

Ökad hyra på Bollegården

Hyrorna på Bollegården kommer eventuellt att ökas.

Hembygdsvägen

Socialnämnden tillsammans med Samhällsbyggnadsnämnden genomför ett arbete för att utreda om Hembygdsvägen kan bli en lokalresurs för socialnämndens verksamheter, såsom t.ex. korttidstillsyn, organisera ett återbruk samt flytta in fler verksamheter under samma tak för att minska lokalkostnader och för att samordna resurser för ökad kvalitet och effektivitet.

5. Investeringsbehov

Investering	År
Nytt äldreboende	2023-2024
LSS-boende	2023-2024
Ökade kostnader pga. förändrad lagstiftning	2024-2026

Nytt boende för äldre

Planering pågår för att bygga ett nytt boende för äldre.

LSS-boende.

Planering pågår för att bygga ett nytt LSS-boende. Syftet är kunna erbjuda plats för invånare i behov den här typen av boende att få bo kvar i sin egen kommun samt att minska andelen platser som köps externt. Det kommer också ge ökad kvalité för boende genom att kompetens samlas i för ändamålet lämpliga utrymmen. Det kommer också korta kön till det redan befintliga boendet.

Ökade kostnader på grund av förändrad lagstiftning

En ny socialtjänstlag finns på förslag och kommer träda i kraft om den godkänns, den 1 januari 2023.

Regeringen har också begärt en utredning kring en ny äldreomsorgslag som ska redovisas i juni 2022.